

dozók, fűrj, fogoly begyartalmainál, amint már Dobay László úr tette „Néhány szó az ölyvkérdéshez“ cz. értekezésében*). Magam is feljegyeztem a begyartalmat jelző czédulára a lővés-hely körülményeit, ilyenformán:

16.
Lanius collurio L. ♀ ad.
 Baracska, 1901. aug. 6.
 Réti füzes a patak partján.

Ezeket véve alapul a gébics táplálkozásának vizsgálatában, a táplálkozást közvetlenül figyeltem, a begyartalmakat pedig a tartózkodáshelyek különfélesége szerint győjtöttem és vizsgáltam.

Megfigyeltem a kis őrgébicset, mikor vércsemődra

sátorozott a kopár, marhajárta legelő felett. Megvártam lecsapását és később meglőve és felbonczolva, begyében rendesen valami Sysiphus vagy más kisebb trágyabogár volt. Mikor az országúton, ághegyen gunnyasztva szereztem meg akár a kis őrgébicset, akár a tövisszűrőt, begye futóbogarakkal (Carabidae) volt tele. Megfigyeltem a tövisszűrő gébicset, amint az ághegyről mintegy szárnysegetten dobta magát a fűbe a préda után, mikor a tüskés ágon dolgozott valami pöszméhkel, dongóval — vagy a begyben talált szöcske adott útmutatást a fűben végzett bogarászás sike-rére. A szántóföldek között levő remizekben, faszorokban pusztítják a futóbogarakat, Rhizothrogusokat, Cicindellákat, egy-egy hártvásszárnyút, a kertben és temetőkben lővöttek begye futóbogarakkal, dögbogarakkal (Sylphidae) és kisebb természetű trágyabogarakkal volt tele. Ugyanezekből állott egyrészt a réteken szerettek tápláléka, míg másrészt nagy fekete hangyák és szöcskék szerepeltek benne.

(Vége következik.)

ifj. Szűts Andor.

Vadászat.

A vadtenyésztésről.

„A Természet“ április hó 1-i számában a fenti cím alatt Mátray Gyula kedves barátom arany tollából egy közlemény jelent meg, melynek utolsó harmadik kikezdésében kijelenti, hogy „csupán a suta-vad lelövését illetőleg nem ért velem egyet“.

Nagyon hízelgő reám nézve, hogy egy olyan tapasztalt, lelkes nagyvad-vadász, mint a milyennek én őt ismerem, annyira helyesli nézeteimet, hogy csakis egy dologban van más véleményem; ha pedig elgondolom, hogy az az egy pont is, mely köztünk a

teljes egyetértést megzavarja, csak félreértésen alapszik: a megelégedés érzetét kelti bennem.

Az én igen tisztelt Mátray Gyula barátom valamilyen félreértett engemet, midőn közleményemből azt magyarázta ki, hogy én a suták kímélését javaslom és ajánlom. Hogy pedig ez a félreértés az ő vagy az én hibámon alapul-e, nem tudom s nem is keresem, hanem röviden elmondom sok évi tapasztalaton alapuló nézetemet a suta-, illetve tehén-kérdésben s az általa megpendített tilalmi idők ügyében.

Soha eszem ágában sem volt, hogy én valaha a tehének kíméletére gondoltam volna — a szükségesén túl — sőt én voltam az, aki 10—15 évvel ezelőtt már erősen kardoskodtam a tehének tömeges lelövése mellett, az ok-szerűtlen s általánosan elterjedt tehénkímélet, túltenyésztés ellen — sokaknak megbotránkozására.

Mint vadászunk és magyar embernek egyaránt fáj, hogy a világ legerősebb gim-szarvasa, a még őstípusát és erejét megőrzött magyar szarvas országSZerte kezd degenerálódni, satnyulni s ha rövid időn útját nem álljuk ennek a hanyatlásnak: leromlanak, eltörpülnek a németor-szági szarvasok alacsony nivójáig.

Számban szaporodik hazánk szarvasállománya, de minőségben csökken. És épen az első oka a másodiknak.

Hazánknak sok vidékén voltak ős, hatalmas szarvasok. Mindenféle emberi beavatkozás, tudákoskodás nélkül,

farkas, hiúz s más ragadozó vadak társaságában fejlődött nagygyvá, erőssé.

Elment a híre messze az országban az erős bikák-nak s kapós, keresett lett a vidék. Versengtek érte a fő-urak s óriás komplexumokban vették vadászati bérbe a rénetegeket s halomra lővöldöztek az ős agancsosokat.

Talán hogy mértéktelen pusztításukat ellensúlyoz-zák és hogy a németek „Raubzeugvertilgung“ elveit maj-molják: teljes kíméletet szavaztak a tehéneknek s tüzzel-vassal és méreggel kiirtottak minden ragadozót a kör-nyékről. Mi lett ennek a következménye? Az, hogy az állo-mány megszaporodott, de ezzel arányban elkezdett sat-nyulni is.

Az erős bikák terítékre kerültek nagyobbbrészt s az életben maradtak nem voltak képesek a sok tehénet beborítani. Minden fiatalabb fejletlen bika — még a nyár-sas is — tehénhez, sőt tehénekhez jutott s fiatalága mér-téktelenségével egyrészt annyira leüzekedte magát fej-lődése hajnalán, hogy soha többé nem bírt erős ősagan-csossá nőni, másrészt pedig szaporította az állományt, magához hasonló vézna ivadékokkal.

A tehének egyre szaporodtak, a bikák egyre sat-nyultak s most egy kores szarvasállomány lakja a hajdan kevés, de ősszármazásairól híres vidéket.

Vagy lőtték volna rendszeresen a tehéneket, vagy pedig ne pusztították volna ki a farkasokat. Amely terü-leten nincsen őzállomány, ott jóformán áldásszámba megy a farkas. Mert a fölösleges és gyenge satnya vadtól meg-tisztítja a területet.

Bikával nem igen mer a farkas kikötöni; csak a te-héneket dézsmálja. Azok közül is mindig a férgese esik neki zsákmányúl, mely az üldözést nem bírva, elmarad a csapattól. Tehát vagy az öreg meddők, vagy a nyavalyá-sok pusztulnak el s csak a legerősebb, legegészségesebb egyedek maradnak meg tenyészállatnak.

Ha azt akarjuk, hogy valamely állomány soha ne in-duljon satnyulásnak, tartsuk be a helyes arányt bika és te-hén között, mi maximum (a nyársasokat is számítva) 2:3-hoz legyen.

Ha pedig az állomány már degenerálódott a tehe-nekbeni túltenyésztés folytán: úgy mindenekelőtt lőjük ki a borjúkat, ünöket és meddőtehéneket; a legszebb, leg-jobbán fejlődött 5—9 éves tehénekből hagyjunk meg fél-annyit, amennyire az állomány összes számát akarjuk redukálni s hozassunk vérfelfrissülés céljából erős bikákat olyan vidékről, hol még a faj egészséges, hatalmas. Ha ez megtörtént, lőjük ki a gyengébb testalkatú, satnyuló bikákat s csak a jobbakból hagyjunk meg magunknak

*) A „Természet“ V. évf. XIV. sz. 9. lap.

ammyit, hogy legyen egypár évig mire vadászni, míg az új ivadék felnő s golyóra megéri.

Az állomány pár év alatt átalakul s olyan erős agancsosokat fog produkálni, hogy öröm lesz rájuk nézni.

Mondjuk, hogy egy területen 280 drb szarvasból álló állományt akarunk fentartani, akkor ebből legalább 80 drb bika és csak 120 drb tehén legyen, míg 80 drb a borjúkra essék.

Ha most a 120 drb tehénből mondjuk 80-nak ismét borja, még pedig 60 suta és 20 bika borja lesz, úgy az állományt 60 tehénnel kell és 10 bikával lehet csökkenteni. Ez a csökkentés úgy eszközözendő, hogy előbb lőjük ki az összes meddő, beteg, sovány teheneket s a mi még szükséges, vegyük a telepítés, illetve vérfelfrissítés előtti év borjaiból.

A tehenek száma a 120-at ez esetben soha meg ne haladja, míg a bikák bármily számban tenyészthetők. Minél több van, annál jobb! Ezért egy állományt soha sem lehet bikát és tehenet együtt értve darabszám szerint fixirozni, hogy p. o. csak 200 vagy 300 darabot tenyésztek, hanem mindig csak a suta-vad maximuma és az ehhez szükséges bikák minimuma határozandó meg.

A tehén-lelövésnél nagyon kell vigyázni, hogy oly tehenet ne lőjünk le, melynek borja van, mert az anyatej és téli gondozás nélkül elnyomorodik s kész a konkoly az állományban. A borjút mindig el lehet lőni, de az anyát soha, vagyis csak akkor, ha már a borjú fekszik. Erre nagyon kevesen gondolnak, pedig olyan fontos dolog s az állomány jóságát nagyban befolyásolja. Tehát a teheneket lőni, alaposan lőni kell. Igaz, hogy ez által a szaporulat szám szerint gyengébb lesz, de annál erősebb egyedeket produkál. Mert csakis a legerősebb bikák jutnak tehénhez, melyek biztosítják az ivadék jóságát; másrészt pedig a fiatal agancsos nemzedék is hatalmasra fejlődik, nem lévén alkalma magát korai üzekedés által lerontani.

Aki jó bikákat akar lőni, az kevés bikát és sok tehenet (borjút, ünőt, meddőt és vézna teheneket) hozzon terítékre, mert ahol sok a tehén, ahol nagy az évi szaporulat, ott erős bika nem terem.

Mikor én ezikkemben azt mondtam, hogy tehén-lelövési idő meghosszabbításra nincsen szükség, nem azt értettem, hogy kimélni kell őket, hanem azt tartottam s tartom, hogy a kellő szükséges szám kilövésére elegendő a 2½ hónap s a mi ezentúl jön, az már visszaélés és lelketlenség. Ki látta az 5—6 hónapos borjával hasas teheneket lődözni?

Ami pedig azt illeti, hogy a meddő tehenek a bögés előtt lövessenek le, az általánosságban kivihetetlen. A borjú még augusztusban nem nélkülözheti a tejet s anya nélkül elpusztul, tehát az anyatehén tilalmazandó. Igen, de mivel a törvény csak bikát és tehenet különböztethet meg, a meddő tehén is tilalom alá esik.

Tudom, hogy sok nemes vadász akadna, ki augusztusban csak a meddő tehenet lőné, de a 90% lelőne mindent, mit a törvény enged; nem nézné azt, hogy szoptat-e az a tehén v. nem, hanem csak: durr! Ezekkel tehát számolni kell. Azonfelül közgazdasági szempontból sem helyes az augusztusi lelövés, mert a vad húsa nem szállítható s nem értékesíthető a hőség miatt.

Elvileg nagyon szép és nagyon helyes dolog volna a bikát csak az üzekedés befejezte után lőni, de gyakorlatilag ki nem vihető.

Nincsen az a képviselőház, mely megszavazza azt a §-t, mely a vadászt a legszebb élvezettől, a szarvasbögés gyönyöreitől fosztja meg. Magam is ellene szavaznék, pedig helyén van a szívem. Dugába dőlné a vadászat leghatalmasabb jövedelmi forrása is mndjárt. Az a külföldi, ki egy bögő bikáért elfizet szívesen 4—500 forintot, az egy leüzekedett, sovány, szájalmasan letört, néma agancsosért nem adna 50 frtot sem. Mindjárt megszűnne

az idegen invázió, pedig erre kell alapítani a vadászat közgazdasági jövedelmezőségét.

Ha a bikát kimélnék a bögés alatt, akkor a fajdot meg a szalonkát sem volna szabad lőni.

No de nincsen is a tilalomra szükség, csak kiméltére. Csak okosan, észszerűen kell lelőni a bikákat. Ha van valakinek 15 bikája, abból lelőhet bátran 3 jó bikát, sőt 4-et is. Az a megmaradt 11—12 drb gondoskodni fog arról, hogy a tehenek meddők ne legyenek.

Különben az a bika, mely mint bögő bika kerül terítékre, már úgy is megtette kötelességét; mert az üzekedés kezdete rendesen csendben, titokban, hang nélkül megy végbe. A legtöbb agancsos már augusztus végén, szeptember legelső napjaiban hozzácsatlakozik a tehén-csaphoz s csak akkor kezd el bögni, mikor már a tehenek megteltek s nem veszik fel. Addig hallgat s csak titkon szeretkezik, nehogy kérkedő hangjára valamely garçon-seladon figyelmes legyen.

Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

Az O. M. E. E. országos és egyesületi ebkiállítás.

Ime láttuk a harmadik ebkiállítást, melyet az országos magyar ebtenyésztő egyesület szervezett. A siker, melyet az egyesület e harmadik kiállításával elért, minden dicséretre érdemes. A komoly törekvés, fáradhatlan munka és szakértelem bizonyítékát láttuk e kiállításon. Láttuk azt is, hogy az előző években rendezett két kiállítás tapasztalatait a tenyésztők hasznukra fordították és ebben látjuk a harmadik kiállítás eminens sikerét.

A pompás tárgymutató adatai szerint huszonhárom különböző osztályban 180 eb versenyzett az első díjért. Nem sok és mégis jelentékeny szám, ha meggondoljuk, hogy nálunk az értelmes és programszerű tiszta tenyésztés fontosságát csak kevesen ismerték fel azok közül, akik az ebeket szeretik is, nevelik is. Az országos magyar ebtenyésztő egyesület vezetői az érdem, hogy az ebkedvelő közönség megláthatja azokat az irányokat, amelyek a tiszta tenyésztés nem eredményeihez vezetnek.

Minden haladást és hanyatlást jelző kiállítás fontos tanulságokat tartalmaz az értelmes tenyésztőre nézve. Az egyiket bátorítja a haladás a fejlesztés útjain, a másikat visszariasztja a veszedelmes irány követésétől. És az okos, szemfüles tenyésztő, aki nemcsak szép, de használható ebet is akar, soha sem fog csak a kiállítási díjakra pályázni, hanem a szépséget mindig és minden körülmények között legalább is össze fogja fogja kötni a használhatósággal. Vissza fog riadni minden olyan iránytól, amely a túlfinomított ivadékokra vezet. Csábító határ ez a túlfinomítás! És az a tenyésztő, aki *csak* kiválóan szép testű ebeket akar, ezt a célját könnyen el is érheti, de a szakértő, gyakorlati ember szeme azonnal föl fogja ismerni a remek szépségű eben azokat a túlfinomított jellegeket, amelyek a használhatóság rovására fejlesztettek.

Azért szeretném, hogy a tenyésztés érdekében minden használati fajta a komoly és szakszerű bírálat tárgya legyen; hogy e bírálat az egyesület évkönyveiben előkelő helyet foglalja, a későbbi idők hasznos forrásává váljék, amelyből útmutatást, tájékoztatást fog meríteni évtizedek múlva a tenyésztő.

Főként a vadászebek miatt szeretném ezt.

A vadászebektől olyan sokféle jeles és jó tulajdonságokat szokott a vadász követelni nemcsak az eb jellemére és lelki tulajdonságaira nézve, de testi alkotásának minőségére nézve is, hogy érdemes, sőt föltétlenül szükséges volna mindazokat a kiállított ebeket, melyek a követelt testi tulajdonságokat mennél tökéletesebben bírják, név- és származás szerint fölemlítve, kritikailag leírni, hogy azután évek múlva minden kiváló eb átörökítési képessége ivadékról-ivadékokra is szembeötlő módon fölismerhető legyen. Ez ada-